

1. מבוא

עד לתחילת שנות השמונים תפקיד האימהות בסדרות האמריקאיות היו ערך עליון, וכמעט שלא היה ניתן למצוא סדרה שבה כיכבה דמות אימהית שאיננה עקרת בית. רק לקראת שנות השמונים החלה מגמה שונה בתרבות האמריקאית, אולי כחלק מהזרם הפמיניסטי שהחל לקבל יותר מקום בחברה, ובה אימהות בעלות קריירה ומשפחה קיבלו יותר במה וביטוי על גבי המסך הקטן. כאילו נופצה מעין תקרת זכוכית שהייתה תמיד מעל המוסד המשפחתי, ובה יצאו מהתדמית שבה האימא נשארת בבית כעקרת בית מושלמת שמגדלת את הילדים ואילו הבעל יוצא לעבודה ומשמש כמפרנס העיקרי של הבית. ועדיין למרות השינוי עדיין ניתן לראות שנשים עדיין לא לוקחות חלק גדול בשוק העבודה וגם אם כן אינן נוטות לקבל על עצמן תפקיד בכיר ניהולי כדי לא להיות מחויבות למקום העבודה באם המשפחה תצטרך את נוכחותן. לעיתים אף מוותרות על קריירה מצליחה לאחר הלידה על מנת להישאר בבית ולגדל את הילדים, ורק לאחר שהילדים גדלים הן מנסות לפלס את דרכן בחזרה לשוק העבודה בתקווה להשתלב ולממש את הפוטנציאל האישי והמקצועי שלהן.

שאלת המחקר :

כיצד באה לידי ביטוי האימהות והקריירה בסדרה "עקרות בית נואשות"?

על מנת לבחון ולענות על שאלת המחקר אשתמש בכתבי עת, מאמרים אקדמיים, ספרות מקצועית וניתוח פרקי סדרת הטלוויזיה "עקרות בית נואשות"

מטרת מחקר זה היא להציג את הקשיים שבשילוב הקריירה עם חיי המשפחה מהצד הנשי אישי ומצד החברה ומקום העבודה, ומתן הצעות לפתרונות על מנת להתגבר על הקשיים ולהקל על הנשים לשלב בין קריירה לאימהות.

מדוע הקונפליקט קשה יותר לנשים עובדות מאשר לגברים? ובכן, מדוע נראה כי הקונפליקט קשה יותר לנשות קריירה מאשר לנשים העובדות חצי משרה, או לנשים המתייחסות לעבודתן רק כאמצעי לתרום משהו לתקציב המשפחה? התשובה ברורה. רק נשות הקריירה מזדהות במידה שווה (או קרובה לכך) עם עבודתן ועם חיי המשפחה שלהן. לגבי גברים, העבודה היא בעלת החשיבות העליונה. לגבי נשים לא קרייריסטיות, המשפחה היא בעלת החשיבות העליונה. משום כך, לגבי גברים ולגבי נשים לא קרייריסטיות, הקונפליקט פחות קשה. הקונפליקט בין עבודה למשפחה הוא אחת הבעיות אחת הבעיות המרכזיות עמן חייבות להתמודד נשים הבוחרות בקריירה מקצועית כמוקד חשוב של חייהן ושל הדימוי העצמי. חשוב להדגיש, כי קריירה שונה מעבודה רגילה בכך, שהיא דורשת מעורבות גבוהה, לימוד והתפתחות מתמדת, והיא מספקת- מלבד תגמולים כספיים- גם עניין ואתגרים. (מלאך, 1989).

בדומה למלאך (1989), מאמרה של קורי (Corey, 2013) מציג את הנשים כנמצאות באופן מתמיד, אמביוולנטיות לגבי השילוב בין קריירה לזוגיות ומשפחה. ממאמרה נראה שעוד בתקופת לימודיהן, אפילו נשים שאינן נמצאות בזוגיות מחייבת ואינן אמהות, מוטרדות מהשילוב העתידי בין הקריירה שלהן למשפחה. השאלות העולות הן האם בן-הזוג, לעיתים בן-הזוג הפוטנציאלי, יסכים לעבור למקום אחר בהתאם ללימודי ההמשך או משרה טובה של האישה? האם כדאי ללמוד תחום תובעני כמו רפואה או לבחור במקצוע "קל" יותר, המאפשר שילוב של זוגיות ואמהות? שאלות אלו ואחרות אינן מנת חלקם של הגברים, תופעה שהתנועה הפמיניסטית מנסה לשנות כבר תקופה. כפי שנראה במאמר זה, נשים קרייריסטיות, דוגמת שריל סנדברג, סמנכ"ל תפעול של פייסבוק, מצביעות על כך שנשים לוקות בחוסר בטחון עצמי בדרישותיהן לשכר ולתמיכה בבית והמשפחה, מקומות בהם הגברים דורשים, מקבלים, ומתייחסים אליהם כמובנים מעליהם. בשל כך, הנשים נשארות מאחור בתחום הקריירה, והגברים אינם מעורבים דיו בניהול הבית וגידול הילדים. בהתאם לכך, חשוב להבין שעל אף השינויים הפוליטיים והחברתיים שמתרחשים, כגון שילוב של נשים במשרות פרלמנטריות, אפשרות לעבודה מהבית ושינויים חוקתיים שונים, הינם אך חלק מהפתרונות, שכן מהות הבעיה היא פסיכולוגית, רוחנית וחינוכית הן בקרב הנשים והן בקרב החברה כולה.

כאשר בוחנים את התפיסות החברתיות של השילוב בין עבודה למשפחה ואמהות בפרט, ניתן לזהות שהלך הרוח הציבורי עדיין תופס את האימהות כתפקיד החשוב ביותר שאישה יכולה לעשות. תפיסה זו מאוד ברורה, לכל הפחות על פני השטח, מהעיתונות והתקשורת. לדוגמא, כתבות שונות מזהירות את הנשים מכך שאם תעבודנה אחרי הלידה, הן מסכנות את העתיד של ילדיהן ובנוסף, הילד שאמו עובדת בעל סיכוי של פי-שש לסבול מהשמנה יתרה. בנוסף, הנשים מקבלות מהתקשורת זיכרונות ישירים ועקיפים להריון ולדיה, שכן הפוריות צפויה לרדת עם הגיל, ומצד שני התקשורת מתריעה תקיפות מהסכנות של הריון בגיל ההתבגרות. במחקר המציג את המידע הזה, של אקאס (Akass, 2013), נבחנו כותרות עיתונים ומגזינים מהעשור האחרון, הקשורים באימהות. כמות העצות הסותרות לגבי הריון, לידה וגידול הילדים, כמו גם דעות ודרישות ציבוריות נרחבות לגבי תפקיד האישה ותפקידה ותפקודה כאם, גורמים כולם לבלבול ואף דיכאון בקרב הנשים.

סדרת הדרמה היומית "עקרות בית נואשות" (Desperate Housewives), של היוצר מארק צ'רי (Marc Cherry), שודרה בטלוויזיה האמריקאית, והישראלית, בין השנים 2004-2012. הסדרה הציגה קבוצה של נשים, המתגוררות בשכנות בפרבר אמריקאי. כל הנשים הן אמהות עם תחילת הסדרה, או שהפכו לאימהות במהלך 8 העונות.

הסדרה הגיעה לאחר שהסתיימה סדרה פופולרית אחרת שפנתה לנשים וזכתה לקהל אוהדות ואוהדים נרחב – "סקס והעיר הגדולה" (Sex and the City). אך הצופים גילו שלא מדובר בעוד "סקס והעיר הגדולה" בפרברים, אלא ש"עקרות בית נואשות" היא דרמה סרקסטית, סאטירה חברתית, סדרת רטרו ואפילו אימה ומסתורין לעיתים, ובעיקר ממכרת. הסדרה שהייתה דומה בחלק ממרכיביה לאופרת סבון, זכתה להצלחה מסחררת, ולא רק בקרב עקרות בית – הקהל הצפוי של אופרות הסבון. הסדרה העמידה במרכז את הנשים, אך לא את חוויות הדייטינג והאכזבות מחיי האהבה שלהן כפי שהיה ב"סקס והעיר הגדולה", אלא את חוויות הנישואין, האימהות, הבגידות, הניסיון לשלב את הבית והמשפחה עם עבודה, חברות בין הנשים וחוויות נוספות. האימהות בסדרה אינה מוצגת כשאיפה יחידה של הנשים, או כגורם לסיפוק מלא של הנשים. הסדרה מציגה את הנשים שבחרו לחיות בפרברים, לנהל את משק הבית ולהיות אמהות, אך מגלות שהמציאות אינה בהכרח כפי שהן דמיינו אותה (McCabe & Akass, 2006).

"עקרות בית נואשות" נתנה הצצה דמיונית מחד, ומציאותית מאידך על חיי עקרת הבית בפרברי ארצות-הברית. העלילות המסתוריות, הכוללות רצח; סודות; התאבדות; חטיפת ילדים ועוד, היו מדומיינות עד מופרכות לעיתים, מציגות גם תמונה מציאותית של חיי הבית. כך הדמויות המתגוררות כולן בפרבר איכותי, בבתים פרטיים נאים למראה, מציגות חזות של עקרות בית השמחות בחלקן וטובות בניהול הבית וחיי המשפחה, מתמודדות עם בעיות מגוונות כגון חוסר תקשורת זוגית; בגידה של הגבר; בגידה של האישה; חוסר יכולת להתמודד עם ההיפראקטיביות של הילדים; שימוש לרעה בתרופות להפרעות קשב וריכוז; חוסר שביעות רצון מהחיים ועוד. חשוב לציין שהרעיון לסדרה צץ במוחו של מארק צ'רי, יוצר הסדרה, לאחר שיחה עם אמו בתגובה לכתבת טלוויזיה שראו יחדיו, בה הציגו אישה שהטביעה את חמשת ילדיה מתוך יאוש. בתגובה להלם של צ'רי, אמו אמרה שגם היא חוותה את תחושת היאוש הגורמת לאם לרצות לרצוח את ילדיה. כך, הבין היוצר שהמציאות של עקרות הבית והאימהות הינה לעיתים מעבר לכל דמיון של מי שאינו חווה את חיי היום-יום שלהן. בהתאם לזה, נוצרו דימויי האימהות הלא מושלמות של רחוב וויסטריה, בסדרה "עקרות בית נואשות" (Dines & McMahon Humez, 2011).